Lietuvių S-gos Brazilijoj Organas
Leidėjas: LIETUVIU S-GA BRAZILIJOJ
Atsakomasis redaktorius
Dr. Egaz Muniz Moreira Landim
Faktinas Redaktorius
Stasys Vancevičius
Rankraščius redakcija taiso savo nuožiūra. Nesunaudotų rankraščių nesaugo ir savo lėšomis negražina.

LIETUVIS

O maior e mais antigo jornal lithuano na America do Sul
Didžiausias ir seniausias lietuvių laikraštis Pietų Amerikoje.

Prenumeratos kaina:
Brazilijoj metams 12 milreisų, pusmečiui 6$000. Pietų ir Siaurės Amerikoje: metams 15 milreisų, pusm. 8 milr.
Lietuvoje ir kitur užsieny metams 20 milr. pusmečiui 10 milr.
REDAKCIJOS IR ADMINISTRACIJOS ADRESAS:
Rua Bandeirantes, 474 Tel. 4-3925
Caixa Postal 1764 São Paulo.

10-ti METAI. | SÃO PAULO, 1938 m. Lapkričio - Novembro men. 5 d. | NR. 45 (513)

Reikalingi spaudos ir organizaciniai kursai.

Visi nusiskundžiame, kad sėkmingam mûsų organizaciniam darbui labai trûksta inteligentų žmonių, galinčių ir mokančių dirbti organizacinį darbą ir tam darbui vadovauti.

Iš organizacinio gyvenimo praktikos žinome, kiek yra vargo, kai vienai ar kitai organizacijai reikia išrinkti valdybą. Nėra žmonių. Jei ir yra vienas kitas, tai tas taip apkrautas darbais ir pareigomis, kad sunku jį bepriprašyti, kad prisiimtų dar naują kokią nors pareigą.

Ne geriau yra ir su mûsų spaudos darbininkais. Negalime nusiskųsti, kad spaudos darbininkų visai neturime. Jų yra. Kad ir mûsų laikraštis turi gana didelį ir stiprų nuolatinių bendradarbiu kadrą. Tačiau to nepakanka. Turime prisipažinti, kad mûsų spaudoje dar permenkai suorganizuota savo vidaus gyvenimo informacija. Apie savo gyvenimą, savo vargus ir džiaugsmus, savo siekimus ir laimėjimus nedaug turime žinių. Jų reikia daug daugiau. O tokia informacija neįmanoma be dar didesnio ir gerai organizuoto korespondentų — spaudos darbininkų tinklo.

Daug kas iš mûsų moka lietuviškai rašyti ir skaityti, tačiau nesugeba parašyti laikraščiui papraščiausios žinutės. Daug kas norėtų ir mûsų organizacijose dirbti, bet nemoka, nežino iš kurio galo pradėti.

Visam tam pašalinti ir mûsų organizacinį bei spaudos darbą pagyvinti, suintensyvinti ir pakelti reikalinga įsteigti organizacinius ir spaudos kursus, kuriuose suinteresuotieji asmenys galėtų gauti bent pačių elementarinių žinių.

Tokiuose kursuose mûsų organizacijų vadai bei inteligentai, turėdami nemaža praktikos ir patyrimo visuomeniškame darbe galėtų pamokyti kitus, mažiau suprantančius. Tas pats ir su spaudos darbininkais.

Aišku, tokių kursų tikslas turėtų bûti ne padaryti iš eilinio bemokslio lietuvio darbininko profesionalą spaudos darbininką, ar visais atžvilgiais patyrusį organizacijos vadą, bet tik suteikti pačių paprasčiausių, pradinių žinių apie organizacinį darbą ir veikimą, apie tokį darbą spaudoje, koks iš viso bemoksliui ar mažamoksliui žmogui gali bûti prieinamas.

Tokių kursų nauda bûtų labai didelė. Čia tik reiktų trupučio pasišventimo mûsų spaudos darbininkams ir organizacijų vadams. Paskui atsiras naujų darbininkų — pagelbininkų. Tai bus didelis laimėjimas mûsų organizaciniame ir spaudos darbe.

Į tokius kursus reikėtų daugiausia sutraukti jaunimo. Visų, be išimties organizacijų vadovybės į tokius kursus turėtų pasiųsti kuo daugiausia savo narių, o laikraščiai savo pradedančiųjų korespondentų. Tokiuose kursuose turėtų bûti dėstomos ne kokios nors ideologijos, ne vienos ar kitos organizacijos kryptis bei tikslai, bet tik patsai techniškas organizacinis darbas. Lektoriais į tokius kursus turėtų bûti pakviesti mûsų mokytojai, spaudos žmonės ir organizacijų vadai. Panašius kursus galima bûtų organizuoti kiekvienais metais. Jie kolonijai atneštų daug naudos.

Apie tokius kursus laikas neatideliojant rimtai pagalvoti ir juos suorganizuoti. Manome, kad jiems ir klausytojų ir lektorių atsiras. Reikia tik pradėti. Kaip ir kokiu bûdu kursai turėtų bûti organizuojami, kokius jie metodus turėtų vartoti, tegu pagalvoja tie, kurie šiame dalyke jaučiasi kompetingi ir turi pakankamai patyrimo.

Taigi, laukiame spaudos ir organizacinių kursų.

* * *

TIK «LIETUVĮ» SKAITYDAMAS VISKĄ ŽINOSI.

Portugalijos spauda apie kolonijas.

Paskutiniu laiku Europos spaudoje labai plačiai rašoma apie vokiečių reikalavimą kolonijų. Nors dar Hitleris oficialiai nepradėjo vykdyti kolonijų politikos, tačiau visi spėja, kad artimiausiu laiku politinių įvykių arenoje iškils vokiečių kolonijų klausimas. Kolonijų klausimas jau dabar labai aktualus dalykas Europos politikoje. Prieš kiek laiko buvo pasklidę gandai, kad Vokietija mananti atimti iš Portugalijos Angola. Portugalų spauda tuos gandus plačiai komentuoja ir nurodo kad Vokietijos kolonijų politika nėsanti nukreipta prieš Portugaliją. Esą Vokietija reikalausianti tik grąžinti jai kadaise priklaususiąs kolonijas. Portugalijos kolonijoms nėsą pavojaus.

Ką iš tikrųjų galvoja Hitleris tuo reikalu, sunku pasakyti...

Poetas Klemensas Jûra.

Muzikas mokytojas F. Gudavičius.

Vokietija deportuoja Lenkijos žydus.

Paskutiniu laiku Vokietijos valdžios įsakymu išdeportuota 11 tûkstančių Lenkijos žydų, gyvenusių Vokietijoje. Iš Varšuvos pranešama, kad keli tûkstančiai į Lenkiją išdeportuotų žydų neturi pastogės ir duonos kąsnio. Paskutinėmis dienomis Lenkijos valdžios įstaigos daug žydų sulaikė ant sienos ir nelei do įvažiuoti į Lenkiją del neišpildymo kaikurių formalumų. Tie žydai atsidûrė baisioje padėtyje, jų neįsileidžia į Lenkiją ir jie taip pat negali grįžti į Vokietiją.

Šiam reikalui sureguliuoti tarp Lenkijos ir Vokietijos prasidėjo derybos. Vokietija tuo tarpu sustabdė Lenkijos žydų deportavimą, kol baigsis abiejų valstybių derybos.

Čekoslovakija nutrauksianti santykius su Sovietais.

Čekoslovakija ilgus metus turėjo karo sutartį su Sovietais ir visą laiką palaikė artimus santykius. Po paskutinių įvykių Europoje, dėl kurių sovietai parodė mažiausią susirûpinimą Čekoslovakijos padėtimi ir Čekoslovakija į Sovietus pradėjo žiûrėti su vokišku nepasitenkinimu. Kadangi Sovietų Rusija sunkiausiomis Čekoslovakijai dienomis neparodė jokio susirûpinimo, tai dabar, kaip praneša laikraščiai, Čekoslovakija norinti nutraukti buvusius santykius su Sovietais ir derinti savo politiką su kitų didžiųjų valstybių politika.

Arabai paskelbė streiką.

Palestinos arabai paskelbė visuotiną streiką prieš anglų karo valdžios priemones, naudojamas prieš arabus. Nežiûrint į arabų streikus ir protestus anglai imsi griežtų priemonių Palestinoje ir žiauriai baudžia tvarkos ardytojus. Spaudos žiniomis, teroras Palestinoje pradeda nurimti. Spėjama, kad anglų kariškai valdžiai, kad ir žiauriomis priemonėmis pasiseks atstatyti visišką tvarką.

Argentinoje laukiama gero derliaus.

Argentinos spauda praneša, kad beveik visoje Argentinos teritorijoje šįmet laukiama gero derliaus.

Ypatingai geras derlius esąs kukuruzų, kviečių ir kitų javų.

Šiais metais Argentina tikis išvežti daugiau javų, kaip praeitais.

Anglijos susiartinimas su Vokietija.

Laikraščių pranešimu Anglija ieškanti susiartinimo politikos su Vokietija. Anglijos užsienių reikalų ministras Liordas Halifax pažymėjo, kad anglų—vokiečių draugiškų santykių išplėtimas esanti geriausia garantija Europos taikai.

Po paskutinių įvykių Europoje Anglijos politika pakrypo Romos ir Berlyno link. Anglai ieško draugiškų santykių ne tik su Vokietija, bet ir su Italija. Tuo pačiu keliu seka ir Prancûzija.

Dar atimama dalis Čekoslovakijos teritorijos.

Vienoje įvyko Vokietijos—Italijos arbitro komisijos posėdis, kuriame išspręstas Čekoslovakijos—Vengrijos ginčas. Komisija pripažino Vengrijai teisę į Čekoslovakijos teritorijos dalį, kuri apgyventa madjarų daugumos. Tokiu bûdu iš Čekoslovakijos atimama dar dalis teritorijos.

Vokietija pasižada nusiginkluoti?

Anglijos fašistų suvažiavime Londone, anglų fašistų vadas Oswald Mosley pareiškė, kad tarp Vokietijos ir Anglijos daugiau nekils jokių rimtų konfliktų. Kalbėtojas pažymėjo, kad Vokietija sutiktų nusiginkluoti, jei Anglija duotų garantiją, kad ji niekad nepuls Vokietijos. Vokietija esą ginkluojasi todėl, kad ją supa iš rytų Sovietų Rusija, o iš kitos pusės Prancûzija.

Iš Lietuvos

Svetimšaliai smelkiasi į Lietuvą.

Lietuva daugeliui svetimšalių, kurie savo kraštuose persekiojami, yra tapusi svajonių šalimi Čia ir ramybė, ir pigus pragyvenimas, ir su kitataučiais padori elgsena. Berods, Lietuva neturi sąlygų svetimšaliams įsileisti Atitinkamos valdžios įstaigos gauna daugelio svetimšalių prašymų, kad jiems būtų leista ilgesnį laiką Lietuvoje apsigyventi. Tačiau beveik visi tokie prašymai atmetami. Leidimus trumpam laikui į Lietuvą įvažiuoti svetimšalis gauna tiktai išimtinais atsitikimais. Lengvai duodami leidimai įvažiuoti tiktai vasaros laikui svetimšaliams-kurortininkams. Pastebėta, kad šiais metais atvykusių svetimšalių-kurortininkų dalis stengiasi pasilikti Lietuvoje ilgesnį laiką; jie kartais apsigyvena pas savo pažįstamus ir slapstosi. Tačiau atitinkamos valdžios įstaigos daboja, kad svetimšaliai-kurortininkai gyventų tiktai jiems leistuose kurortuose ar vasarvietėse ir ne ilgiau, kaip iki spalių mėn. 15 dienos. Svetimšaliai, kurie atvyksta į Lietuvą nelegaliai arba kurie gyvena be leidimų, bus baudžiami pinigine bauda iki 1000 litų ar iki 2 mėn. arešto ir be to, bus ištremiami. Tokiomis pat bausmėmis bus baudžiami ir tie Lietuvos gyventojai, kurie pagelbės svetimšaliams į Lietuvą nelegaliai įvažiuoti arba laikys neturinčius leidimų svetimšalius savo butuose.

Šitos taisyklės netaikomos lietuviams, kitų valstybių piliečiams atvykstantiems aplankyti savo gimines bei gimtąjį kraštą.

Kiek šių metų medžioklėje nušauta žvėrių ir paukščių.

Miškų Departamento žiniomis 1937-38 m. medžioklės sezone nušautų žvėrių ir paukščių skaičius taip atrodo: buvo nušautas vienas briedis (skliausteliuose bus žymima 1936-37 m. medžioklės duomenys) stirnų — 603 (486), šernų — 43 (31), vilkų — 44 (39), lapių — 1799 (1900), pilkųjų kiškių — 22.840 (20.065), baltųjų kiškių — 158 (453), barsukų — 26 (7), voverių — 283 (435), kiaunių — 18 (3), tetervinų — 202 (182), jerubių — 333 (172), ančių — 337 (70) ir slankų — 186 (57). Bendrų medžioklių šių metų medžioklės sezone buvo surengta 1261, o praeitą sezoną — 1355. Šiemet sugauta brakonierių su šautuvais 237 ir su kilpomis — 122, o pernai su šautuvais sugauta — 369 ir su kilpomis — 122 brakonieriai.

Šiuo metu visoje Lietuvoje apytikriais duomenimis yra apie 3.000 medžiotojų.

Svarstys Valstybės Biudžetą 1939 metams.

Valstybės biudžeto komisija perduos ministrų tarybai valstybės biudžeto 1939 metams projektą. Manoma, kad biudžetas bus subalansuotas per 350 milijonų Lt. sumoje, taigi, kiek daugiau nei šiemet. Ministrų taryba nevėliau kaip lapkričio mėn. pradžioj perduosianti biudžeto projektą seimui.

Naujos gimnazijos Žemaičiuose.

Pastaruoju metu į vidurines mokyklas vis daugiau stoja moksleivių, todėl yra reikalas steigti naujas gimnazijas, nes dabar veikiančios gimnazijos visų norinčių mokytis nebegali sutalpinti. Pirmoje eilėje Švietimo m-ja yra numačiusi gimnazijas įsteigti Plungėje, Kelmėje ir Kretingoje bei Palangoje.

Pagavo 78 kg šamą.

Prie Jurbarko Nemune žvejai sugavo 78 kg. šamą, kurį iš upės į namus vos parnešė du vyrai.

Žemaičių veislės arklių prieauglis Jauniesiems Ūkininkams.

Žemės Ūkio Departamentas, Jaunųjų Ūkininkų Ratelių Sąjungai tarpininkaujant, sutiko leisti Žemaičių veislės arklių prieauglį valstybiniame žirgyne jauniesiems ūkininkams parduoti be varžytinių. Šiemet bus parduoti 6 kumeliukai, iš kurių 5 eržiliukai ir 1 kumelaitė. Kumeliukai jauniesiems ūkininkams taip pas kirstyti: Alytaus, Rokiškio, Mažeikių ir Telšių apskritims po vieną eržiliuką, o Šiaulių apskričiai — vienas eržiliukas ir viena kumelaitė.

Spaudos priežiūra naujose rankose.

Nuo š. m. rugsėjo mėn. 29 d. vietos ir užsienio spaudos priežiūrą iš Vidaus reikalų m-jos perėmė Visuomeninio Darbo Vadyba, kuri sutrumpintai pasirašo VDV.

Šernai padarė nuostolių už 15.000 lt.

Šiemet Lietuvoje priviso daug šernų, kurie 23-jose urėdijose padarė nuostolių už 15,141,65 Lt. Daugiausia šernai nuostolių padarė Raudondvario ir Kretingos urėdijose.

Rusų karo laivai Baltijos jūroj.

Rugsėjo 30 d. atvykęs į Klaipėdą suomių laivas pranešė, kad Baltijos jūroj per 50 kilometrų nuo Klaipėdos jis matęs 5 didelius Sovietų Rusijos karo laivus, kurie plaukė pietų rytų kryptimi. Tų laivų pasirodymas Baltijos jūroj siejamas su įvykiais dėl Čekoslovakijos.

— Rugsėjo 29 d. „Lietuvos Eksportas“ per Klaipėdą išvežė į Vokietiją 1.700 lašininių kiaulių.

Lietuvos cukraus fabrikams darbą pradėjus.

Cukraus pramonė Lietuvoje daugeliui žmonių davė naujo ir naudingo darbo. Lietuvoje cukrus gaminamas iš cukrinių runkelių. Tuos runkelius augina ūkininkai ir juos parduoda cukraus fabrikams. Cukriniams runkeliams žemę reikia geriau įdirbti, stipriau patręšti. Paaugusius runkelius tenka apkaupti, ravėti; paskui nukasti ir tiesiog į fabriką arba į artimesnę geležinkelio stotį nuvežti. Taigi pats cukrinių runkelių išauginimas, jų suėmimas ir nuvežimas reikalauja daug darbo. Prie runkelių apkaupimo, ravėjimo ir nukasimo gauna padirbėti ir daugelis miestelių beturčių moterėlių.

Daugiausia gyvumo cukraus pramonė sukelia rudens metu, kai fabrikai pradeda runkelių perdirbimą į cukrų. Dabar kaip tik tai yra prasidėjusi ši didžioji darbymetė. Visur runkelių laukuose pilna žmonių, kasančių, valančių ir į vežimus kraunančių cukrinius runkelius. Visais keliais į cukraus fabrikus traukia tūkstančiai vežimų; geležinkelių stotyse eina runkelių pakrovimas į vagonus, nes dalis runkelių vežama ir prekiniais traukiniais. Dideli «kermošiai» vyksta prie cukraus fabrikų. Čia runkeliai iškraunami iš tūkstančių vežimų ir šimtų vagonų, vežami į fabrikų patalpas, kur runkelis, perėjęs maudykles, trynyklas, džiovyklas ir kitus įrengimus, išbyra į maišus baltučio, smulkučio cukraus grūdeliais.

Dabar Lietuva savo dviejuose cukraus fabrikuose pasigamina kasmet po 26—28.000.000 kilogramų cukraus, kurio savo krašto reikalams tuo tarpu pakanka Fabrikai, Pavenčiuose ties Kuršėnais ir Marijampolėje, dirba tiktai po 3 su viršum mėnesius. Ilgiau dirbti negali, nes sugestų runkeliai. Iki šiol juose buvo gaminamas tiktai smulkus cukrus, bet nuo šių metų rudens Pavenčių fabrike jau yra įrengimai ir gabalinio cukraus gamybai.

Cukraus pramonė suteikė tūkstančiams žmonių darbo ir uždarbio, o Lietuva atpalaidavo nuo milijonų litų išvežimo į užsienius, kuriuos anksčiau tekdavo sumokėti už įvežimą cukraus.

VDV.

SKAITYK IR PLATINK «LIETUVĮ»

Tvarkys restoranų kainas.

Kainų Tvarkytojas nutarė parengti įsakymą, kuriuo bus reguliuojamos kainos I rūšies restoranuose, nes yra nusiskundimų tų kainų aukštumu. Įsakymui jau renkama medžiaga.

Už palikimą nori turto.

Tragingai mirusio teisėjo Bortkevičiaus brolis, gyvenąs Varšuvoj, prašo leisti jam įsigyti Lietuvoje turto už tą palikimo dalį, kuri jam tenka apie 100.000 litų.

— Obuolius išvežimui į užsienį supirkinėja Pienocentras ir kitos ekonominės organizacijos Už obuolių centnerį mokama 16—20 litų.

Įsteigtas Lituanistikos Institutas.

Įsteigtas Lituanistikos institutas, kurio uždavinys bus rinkti ir tirti visą tą Lietuvos kultūrinį turtą kuris yra būdingas ir esmingas Lietuvos tautai. Tokio instituto įsteigimas buvo jau gyvas reikalas, nes Lietuva neturėjo tikros mokslo įstaigos, kuri rinktų, tyrinėtų ir saugotų Lietuvos senovės kultūros palaikus ir senienas. Institutas pavadintas Respublikos Prezidento Antano Smetonos vardu.

*

Alex Munthe.

Daktaras iš San Michele.

(Fragmentas iš knygos „San Michele Knyga“)

(Tąsa iš 44 nr.)

PACIENTAI.

Dažnai esu matęs pasiutusį šunį godžiai lakant vandenį iš dubens, kurį įkišdavau į narvą. Tasai simptomas tikras tik pasiutimo apimtiems žmonėms. Didelis skaičius, jei ne daugumas, pasiutimo vada užmuštų šunų serga kitomis palyginti nepavojingomis ligomis. Tačiau nors ir galima šitai įrodyti tyrimu post-mortem (kaži, ar sugebėtų vienas iš dešimties gydytojų ar veterinorių tai padaryti!), apskritai, yra nepaprastai sunku tuo įtikinti žmogų, kurį apkandžiojo šuo. Palieka tos baisios ligos baimė, o pasiutimo baimė taip pat pavojinga, kaip ir pati liga. Geriausia yra saugiai uždaryti įtariamą šunį ir jam duoti ėsti ir lakti. Jei dešimčiai dienų praėjus šuo bus gyvas, tikriausiai, jis nėra pasiutęs, ir viskas gerai.

Kitos dienos rytą, kai pro praviras duris stebėjau šunį, jis vizgino savo nukirstos uodegos galiuku ir labai bičiuliškai į mane žiūrėjo savo krauju pasruvusiomis akimis. Bet kai ištiesiau ranką jį paglostyti, jis urgzdamas palindo po lova. Nežinojau ką daryti. Šiaip ar taip, pasakiau jo šeimininkui, jog man neatrodo, kad šuo būtų pasiutęs jis nieko nenorėjo apie tai girdėti ir vėl mane prašė tučtuojau nušauti šunį. Aš atsisakiau ir pareiškiau, kad noriu dar vieną dieną palaukti. Norvegas negulė visą naktį ir išbuvo savo studijoje, vaikščiodamas išilgai ir skersai po kambarį, o ant stalo gulėjo atverstas medicinos veikalas, kuriame pieštuku buvo pabraukti žmogaus ir šuns pasiutimo simptomai. Knygą įmečiau į ugnį. Jo kaimynas, skulptorius rusas, kuris visą dieną prižadėjo išbūti prie jo, man tą vakarą pranešė, kad jis atsisakąs valgyti ir gerti, jog nuolat šluostąsis nuo lūpų seiles ir kalbąs tik apie pasiutimą. Užsispyriau, kad jis išgertų puodelį kavos. Jis metė į mane bevilтišką žvilgsnį ir tarė, kad negalįs praryti. Kai jam padaviau puoduką, mane pagavo siaubas pamačius, kad jo žando raumens mėšlungiškai susitraukė; visas jo kūnas ėmė virpėti, ir jis su baisios nevilties šauksmu susmuko krėsle. Jam įšvirkščiau stiprią morfijaus dozą ir dar kartą pasakiau savo įsitikinimą kad jo šuniui nieko nėra ir kad aš ramiai galėčiau nueiti pas jį į kambarį, tačiau nemanau, kad būčiau turėjęs drąsos tatai padaryti. Morfijus pradėjo veikti, ir jį palikau snūduriuojantį krėsle. Kai vėl atėjau vėlai naktį, rusų skulptorius man pasakė, kad visas namas sujudęs, savininkas atsiuntęs sargą, kad šuo būtų tuč tuojau nušautas, ir kad jis pats ką tik pro langą iš revolverio šunį nukovęs, šuo prišliaužęs iki durų, jis jį pribaigęs antra kulka; jis dar tebegulįs kraujo klane; jo šeimininkas sėdėjo krėsle, pastyrusiom akim žiūrėdamas priešais save, netardamas nė žodžio. Jo žvilgsnis nieko gero nelėmė; paėmiau nuo stalo jo revolverį ir įsidėjau į kišenę; ten dar buvo likusi viena kulka; uždegiau žvakę ir paprašiau skulptorių man padėti nešti užmuštą šunį į mano vežimą; norėjau jį tiesiai nugabenti į Pasteuro Institutą autopsijai. Prie durų telkšojo didelė bala kraujo, bet šuns nebuvo.

— Uždarykite duris! — sušuko užpakalyje manęs skulptorius tuo momentu, kai iš palovės baisiai urgzdamas šoko ant manęs šuo, plačiai atvėręs nasrus, iš kurių varvėjo kraujas. Žvakidė iškrito man iš rankų, šoviau ant laimės į tamsą, ir šuo krito man po kojų negyvas. Jį nuvilkome į karietą, ir aš liepiau važiuoti į Pasteuro Institutą. Daktaras Roux, kuris buvo Pasteuro dešinioji ranka, ir vėliau tapo jo įpėdinis, pareiškė, jog dalykas, šiaip ar taip, esąs labai įtartinas, ir pažadėjo neatidėliojant padaryti skrodimą ir man tuč tuojau pranešti rezultatus. Kitą rytą, nuvykęs į Avenue de Ternes, radau rusą bestovintį prie studijos durų.

(B. d.)

Čekoslovakijos valstybė.

Šiuo metu visoje Europoje, o gal net ir pasaulyje kalbama tik apie Čekoslovakiją. Jos klausimas ypač pasidarė aktualus po to, kai vokiečių kariuomenė užėmė Austriją, o tuo pačiu Čekoslovakija buvo Vokietijos apsupta iš trijų pusių. Jau tada galutinai paaiškėjo, kad Čekoslovakija atsidūrė dideliame pavojuje, o juo labiau, kad Vokietijos pasienyje ištisomis apskritimis gyvena vokiečiai. Persiėmę hitlerininkų partijos ideologija ir Berlyno kurstomi pradėjo vis labiau kelti galvas, vis daugiau reikalauti tokių dalykų, kurių jokia suverenė valstybė duoti negali. Tačiau Čekoslovakijos vyriausybė padarė dideliu nuolaidu vokiečiams, kurie betgi tomis nuolaidomis nepasitenkino. Konfilktas tarp Vokietijos ir Čekoslovakijos pasidarė neišvengiamas, o kai šio mėn. 12 diena Niurenberge Hitleris pasakė savo kalba, konfliktas įėjo į sprendžiamąjį laikotarpį, kuris dar nepasibaigė.

Padėtis dar labiau susikomplikavo, kai netrukus Lenkija ir Vengrija taip pat pareikalavo, kad lenkų ir vengrų tautiniu mažumu klausimas Čekoslovakijoje būtų taip pat išspręstas, kaip ir vokiečiu.

Kaip viską tai įvyko, plačiai informavome skaitytojus ir dabar informuojame. O šioje vietoje norime supažindinti su Čekoslovakijos valstybės istorija nors trumpai.

Čekoslovakija, kaip ir eilė kitu valstybiu 1918 metais ėmė organizuoti savo valstybe. Čekoslovakija iš kitu valstybiu skiriasi visu pirma pavadinimu — Čekoslovakija. Kaip matome, jau pats pavadinimas sako, kad šioje valstybėje yra ne viena, bet dvi dominuojančios tautos: Čekai ir Slovakai. Šios tautos dar 1918 metu vasara Amerikoje pasirašė sutarti, kurioje pasižadėjo organizuoti viena valstybe. Tai ir buvo įvykdyta 1918 metu pabaigoje, kada sugrįže iš Rusijos Čekų legijonai sudarė būsimos Čekoslovakijos armijos pamatus. Nuo 1918 iki 1935 metu Čekoslovakijos prezidentu buvo Tomas Masarykas, vienas iš žymiausių Europos diplomatu ir mintytoju. Jam dėl senatvės atsisakius nuo valstybės vairo, prezidentu buvo išrinktas d-ras Benešas, taip pat vienas žymiausiu politikų. Jis prezidentu yra iki šiol.

Kaip minėta, Čekoslovakijoje dominuojančios tautos yra Čekai ir Slovakai. Be to, Čekoslovakijoje yra nemažai dar ir kitų tautų.

Oficialûs statistikos daviniai paduoda, kad 1930 metais Čekoslovakijoje buvo 14.729.536 gyventojai. Iš jų čekų ir slovakų 9.751.536, vokiečių 3.231.000, vengrų — 692.000, — ukrainų — 549.000, lenkų — 81.000, žydų — 186.000 ir kitų po mažiau. Iš viso tautinės mažumos Čekoslovakijoje sudaro — 33,8% visų gyventojų. Vadinasi, visą trečdalį.

Kaip matome, stipriausia tautinė mažuma yra vokiečiai, kurių priskaitoma apie pusketvirto milijono gyventojų. Bet tiek yra ne vien Sudetų krašte, bet visoje valstybėje. Be to, nemaža vokiečių dalis nepritaria Vokietijos politikai ir mieliau pasiliks Čekoslovakijoje negu prisijungs prie hitlerininkų valdomos Vokietijos. Ukrainai, kurių tarpe yra dalis rusų, iš viso Čekoslovakijos likimu yra taip susirûpinusios Europos didžvalstybės.

SKATYK IR PLATINK „LIETUVĮ“

Lietuvos kareivis su kariškais ryšių tarnybos šunimis.

nekelia klausimo apie prisidėjimą prie kurios kitos valstybės. O slovakai, kurių priskaitoma apie 2 milijonai, visada eis su Čekais, gindami valstybę, nes slovakai gerai žino, kad kol patys dar negali sudaryti valsbės, turėdami bendrą valstybę su Čekais, turi ir visas teises.

Šia proga reikia pažymėti, kad slovakų tarpe turi tam tikros įtakos kun. Hlinkos (neseniai mirusio) partija reikalavo slovakams pilnos autonomijos. Bet didesnė slovakų dalis su čekais sutaria, nors šiemet ypatingai buvo paaštrėję tarp čekų ir slovakų santykiai. Tai įvyko todėl, kad slovakų autonomistai buvo atvežę į Čekoslovakiją iš Amerikos Pitsburgo sutarties originalą ir reikalavo tą sutartį vykdyti.

Tačiau šiuo metu, kiek galima susivokti iš gaunamų žinių, slovakai su čekais eina ranka rankon ir du slovakai yra paskirti ministeriais.

Kas dėl vengrų ir lenkų tai šių tautinių mažumų likimas paaiškės vėliau.

Kalbant apie Čekoslovakiją, kuri šiuo metu pergyvena tragišką savo istorijoje laikotarpį, negalima nesuminėti jos armijos, kuri taikos metu turi 150.000 kareivių, pirmomis mobilizacijos valandomis gali pastatyti apie 900.000 žmonių, o karo metu gali sumobilizuoti apie 2.000.000. Žinoma taip pat, kad Čekoslovakijos armija yra labai gerai apginkluota, nes Čekoslovakija turi didelius naujoviškus ginklų fabrikus, kurie, gamindami kitoms valstybėms ginklus savo armijai pagamina geriausios rûšies ginklų.

Visa tai rodo, kad Čekoslovakijos klausimas nėra toks lengvas išspręsti, kaip daugeliui rodosi ir todėl nenuostabu, kad

Dr. M. Barmak

«Santa Casa» ligoninės Chirurgijos Daktaras.
Bendra klinika ir chirurgija Vias urinarias.
Tratamento das ulceras de estomago e duodeno.
KUNSULTORIJA:
Rua Tres Rios, 381 nuo 4 iki 6,30 val. vak. Gyvenamoji vieta: rua da Graça, 193.
Tel. 5-5843.

* * *

PINIGŲ PERSIUNTIMAS Į EUROPĄ.

Persiunčiame pinigus į Europą doleriais, svarais, frankais ir t. t. bet į kurį Europos miestą paštu („colis Postaux“). Taip pat persiunčiame mažus siuntinius, rûbus, vertybes ir kt. į visas pasaulio šalis. Informacijos:
„BRASILMAR“ Praça do Coreio, 38 sob. Tel. 4-1297.

KAS TURITE ĮRIŠIMUI KNYGŲ
kreipkitės pas Kostantą Činčiką rua Taquary, 92 (Mokoje).
Knygų įrišimo specialistas. Atlieka darbą greitai, sąžiningai ir daug pigiau negu kitur.

Klemansas Jûra.

Klajûno Ilgesys...

Juodas paukštis iš bangų pakilo,
Sumojavo žydrinėj sparnais...
Ir beribėse tolių sudilo —
Kaip — sudyla svajonės, sapnai! —

Taip — sudyla gyvenimai mûsų,
Taip — atvėsta karščiausi jausmai...
Kai ramybę randi tik sapnuose, —
Atsibudęs — kur eit, nežinai!...

Ir suklupęs ant kelių, lyg vaikas;
Tartum paukštį šauki JĄ — „sugrįžk!“
Nes aplinkui, vien prarajos klaikios, —
O širdy — vis liepsnoja ugnis!...

Bet, JI — skrenda, tolėja, lyg paukštis,
Kur pakilo iš jûros gelmių;
Ir — veltui bemaldausi, bešauksi... —
Nerąmins tau troškimų kuklių.

Nesugrįš nužydėjusios vasaros, —
Iš tamsiųjų gelmių nebûties...
Ir — slapta sužibėjusi ašara —
Negrąžins — prarastosios vilties!

— — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — —

Jaunas mėnuo džiugiai nusiteikęs
Glamonėjančioj jûroj skandinas...
Aš pravirkau prie borto, lyg vaikas, —
O kodėl? — Tik TĖVYNĖ tai žino!...

1938-X-20.

Oceanas.

Po pirmojo Čekoslovakijos padalinimo.

Šiemet rugsėjo pabaiga buvo šilta ir saulėta, bet Europos politinis dangus buvo be galo apsiniaukęs, oras pritvinkęs paraku ir dinamitu. Vokietijos—Čekoslovakijos pasienyje virė, kaip katile. Hitleris dar prieš 2 mėnesius sumobilizavo neva manevrams 2 milijonus kariuomenės. Čekoslovakija, pasijutusi viena prieš milžiną—Vokietiją, paskelbė visuotiną mobilizaciją. Prancûzija, nenorėdama sukelti nerimo ar tiesiog panikos, mobilizaciją išdėstė dalimis, šaukdama kas antrą dieną vis naujus atsargos dalinius neva saugumui patikrinti. Net ir šaltakraujai anglai pradėjo nervintis ir šaukti visą laivyno atsargos kariuomenę į eiles, o Londone skubotai kasti slėpines ir ant stogų traukti zenitines armotas. Tas pat buvo padaryta Belgijoje ir Olandijoje. Mobilizacijų planai ir skelbimai gulėjo paruošti ant stalų ir kitose valstybėse. Jau buvo skaitomos ne dienos, bet valandos. Ultimatumai lakstė po sostines vieni paskui kitą. Ministerių kabinetuose darbas virė dieną ir naktį; posėdžiai buvo šaukiami 1 ir 2 valandą naktį. Pilkieji Europos gyventojai laukė, kada pasigirs pirmas šûvis ir prasidės pragariškos žûdynės. Bet štai keturi Europos valdovai: Hitleris, Musolinis, Čemberlenas ir Deladie Miuncheno mieste surado išeitį: tegul bus apkarpyta Čekoslovakija, jeigu jau Hitleris kitaip numalšinti neįmanoma rankas. Tik po to viena kita ryžosi pinigais atsipirkti prarastą Čekoslovakijos pasitikėjimą ir siûlo Pragai milijardinę paskolą Bet dabar jokie gražûs žodžiai pareikšti jausmai, kemšamos paskolos Čekoslovakijos nenudžiugins, nesuteiks vilčių. Jos vėliavos dabar gedulu prideng tos. Tuo tarpu politiniame Europos gyvenime dididžiausias sumišimas, dezorientacija. Tik Hitleris triumfuoja. Dar kartą jis įrodė pasauliui, kad vadinamos Vakarų Europos demokratinės valstybės yra kokios tai baimės apsiaustos, kad tik žodžiais drąsios ir vieningos, o darbais be jėgės, be valios, be aiškios decizijos. Dėl to jis drąsiai reikalavo to, ko norėjo, ir Anglija su Prancûzija visai lengva širdimi paaukojo Čekoslovakiją. Tik joms svarbu buvo surasti garbinga išeitis, kad stebėtojai būtų įsitikinę, jog kitokios išeities nebuvo ir jeigu Čemberlenas su Deladieriu „išsiderėjo“ iš Hitlerio taiką, tai esąs didelis jų nuopelnas. Tiesa, gavęs Sudetus, Hitleris sustiprėjo moraliai, materialiai ir politiškai: pakilo jo autoritetas dar aukščiau, gavo daug kasyklų, didelių įmonių ir daugiau kaip 2 milijonus naujų piliečių, pasistûmėjo toliau į Dunojaus baseiną, suardė visas čia veikiančias sąjungas, paktus, atplėšė Prahą nuo Paryžiaus ir Maskvos. Tuo būdu Paryžius su Londonu Dunojaus valstybes išleido iš savo rankų. Praha, palikusi be Benešo, pamos ranka Paryžiui, Londonui, Mažajai Santarvei ir Maskvai. Eis su tuo, kuri daugiau žadės. Mažoji Santarvė galima laikyti palaidota. Dėl to Dunojaus baseine dabar Hitleris šeimininkauja. O Londonas su Paryžium tu

Čekoslovakijos sąjungininkės: Prancûzija, Sovietai, Mažosios Santarvės valstybės (Rumunija ir Jugoslavija), pasižadėjusios ginti savo partnerės neliečiamybę, lemiančiu momentu nuplovė

(Pabaiga 8 pusl.)

Vietos lietuvių gyvenimas.

DIDĖJA INTELIGENTINĖS PAJĖGOS.

Mûsų kolonijos inteligentinės pajėgos pastaruoju laiku vis po truputį didėja. Praeitą savaitę į S. Paulo atvyko dar dvi naujos inteligentinės pajėgos, tai naujas chorvedis ir muzikos mokytojas p. Gudavičius ir „Lietuvio“ bendradarbis Lietuvoje, poetas Klemensas Jûra.

Tikimės, kad naujai atvykę žmonės iš Lietuvos, kupini energijos ir pasiryžimo dirbti lietuvių kultûrinį darbą, galės daug nuveikti ir padėti senesniems kultûros darbininkams.

K.

„LIETUVIO“ KALENDORIUS BUS VIENINTĖLIS.

Teko patirti, kad „Lietuvio“ leidžiamas kalendorius 1939 metams bus vienintėlis lietuviškas kalendorius mûsų kolonijoje, todėl visi lietuviai biznieriai, įmonių savininkai turi pasiskubinti įsidėti savo skelbimus. Skelbimų kainos lietuviams labai prieinamos.

Lietuviai biznieriai, norintieji pasiskelbti kalendoriuje ar laikraštyje gali kreiptis tiesioginiai į administraciją asmeniškai ar telefonu 4-3925.

BLOGĖJA DARBININKŲ PADĖTIS.

Pastaruoju laiku lietuvių darbininkų padėtis S. Paulo mieste pradėjo vėl blogėti. Matarazzo ir kaikurie kiti fabrikai atleido nemaža darbininkų iš darbo. Atleistųjų tarpe yra daug lietuvių, kurie buvo išdirbę net po keletą metų. Vienoje vietoje netekus darbo dabar labai sunku susirasti geresnis darbas kur nors kitoje vietoje. Didieji S. Paulo fabrikai ir įmonės naujų darbininkų nepriima. Atleistieji iš darbo lietuviai darbininkai, kurie nesusiras žmoniškesnio naujo darbo bus priversti iš S. Paulo išvažiuoti kitur.

Darbininkas

DULR PIRMININKAS ARGENTINOJE.

DULR Pirmininkas p. R. Skipitis šiuo metu yra Argentinoje Argentinos lietuvių organizacijos surengė visą eilę priėmimų, paskaitų ir pobuvių p. Skipičio atsilankymo proga. Tuo tarpu p. Skipitis yra Buenos Aires mieste. Jau lankėsi ir Berisso lietuvių kolonijoje. Toliau žada vykti į kitas Argentinos vietas kur gyvena daugiau lietuvių. DULR Pirmininkas pareiškė Argentinos lietuvių spaudai, kad Argentinoje užtruks iki lapkričio pusės, aplankys Urugvajaus lietuvių kolonijà ir dar grįž kuriam laikui į Braziliją.

Į Lietuvą p. Skipitis žada grįžti šių metų gruodžio mėnesį.

LIETUVIŠKOS KNYGOS LUZ STOTIES KIOSKE.

Luz stoties laikraščių kioske galima gauti lietuviškų knygų: romanų, apysakų, eilėraščių ir šiaip pasiskaitymui knygų. Knygų kainos prieinamos. Įvairių lietuviškų knygų, atvirukų, vyčių, paveikslų ir lietuviškų plokštelių galima gauti ir „Lietuvio“ administracijoje, rua Bandeirantes, 474.

SKRAJOJAMOS MOKYKLOS RIO DE JANEIRO IR FRIGORIFICO ANGLO.

S. Paulo lietuviškųjų mokyklų vadovybė atostogų metu (nuo gruodžio 1 ligi vasario 1 dienos) numato komandiruoti du lietuviu mokytoju į Rio de Janeiro ir Frigorifico Anglo lietuvių kolonijas. Pasiustieji mokytojai minėtose kolonijose, jei leis aplinkybės, organizuos skrajojančias lietuvių mokyklas, kurios se lietuvių vaikučiai turės progos pramokti lietuvių kalbos. Skrajojamos mokyklos numatoma organizuoti lietuvių kalbos kursų pagrindais.

K-as.

Paulo atvyko mûsų laikraščio bendradarbis poetas ir rašytojas Klemensas Jûra. Kl. Jûra šįmet yra išleidęs romaną „Didysis Sielvartas“. Kl. Jûra pažadėjo parašyti „Lietuviui“ savo kelionės įspûdžius. Prieš atvykdams į Braziliją Kl. Jûra ilgesnį laiką pabuvo Paryžiuje ir kituose Europos miestuose.

TRES LAGOAS PADANGĖJE.

Tres Lagoas miestelis yra Matto Grosso estade. Ir šiame toli mame Brazilijos miestelyje yra užklydęs vienas kitas lietuvis. Aš šiame miestelyje gyvenu tik antri metai. Pažįstu dar du čia gyvenančius lietuvius K. Katilių ir P. Justiną. Gyvenimas čia labai nuobodus. Miestelio vaizdas niûrus. Gyventojai taip pat mažai kultûringi. Europiečių čia nedaug tėra. Lietuvių didžiausias džiaugsmas tai lietuviškas laikraštis. Iš lietuviškų laikraščių gauname tik „Lietuvį“ ir „Mûsų Kraštą“, kurį atsiunčia iš Lietuvos P. Justino gi minės Šiedu laikraščiai didžiausia mûsų paguoda ir džiaugsmas. Gaila tik, kad jie negreit mus pasiekia. Ypatingai „Mûsų Kraštą“ gauname tik po dviejų mėnesių.

Lietuvos kareivis rašo namiškiams laišką.

BANANŲ FAZENDOSE YRA DARBŲ.

Santos apylinkėse yra daug didelių bananų fazendų ir plantacijų. Bananų plantacijų savininkų daugiausia yra japonų ir anglų. Anglų fazendose dirba keletas lietuvių. Beveik visi čia dirbantieji lietuviai yra vien gungiai, be šeimų. Bananų plantacijose šiuo metu yra gana daug darbo, nes Brazilijos bananai turi neblogą rinką užsienyje ir jų labai daug išvežama. Atlyginimas bananų plantacijose nedidelis. Darbininkas vidutiniškai uždirba nuo 7 iki 9 milreisų į dieną ir gauna nemokamą butą. Už maistą reikia mokėti atskirai. Darbas nėra labai sunkus, bet tenka dirbti daug valandų.

J. Š-čius.

ATVYKO MUZIKAS GUDAVIČIUS IR POETAS K. JÛRA.

Praeitą savaitę atvyko iš Lietuvos muzikos mokytojas ir chorvedis p. Gudavičius su žmona ir dviem vaikučiais. P. Gudavičius dirbs lietuvių mokyklose ir mokys lietuvių chorus dainos meno.

Taip pat praeitą savaitę į S.

Albinas Žukas

SVARBUS PRANEŠIMAS SKAITYTOJAMS.

„Lietuvio“ administracija praneša, kad visi nauji skaitytojai, kurie dabar užsisakys laikraštį čia vietoje ar į užsienį, gaus jį už tą pačią prenumeratos kainą nuo dabar ligi 1939 metų pabaigos. Taigi, dabar užsimokėjęs už prenumeratą skaitytojas gaus veltui laikraštį per šių metų lapkričio ir gruodžio mėnesius. Kviečiame pasinaudoti proga. Gerb. Skaitytojai; Užsakykite dabar „Lietuvį“ savo giminėms bei draugams Lietuvoje ir kitur užsienyje.

VISI METINIAI „LIETUVIO“ PRENUMERATORIAI, UŽSIMOKĖJĘ UŽ PRENUMERATĄ LIGI NAUJŲ METŲ, GAUS NEMOKAMAI DIDELĮ IR GRAŽŲ KALENDORIŲ 1939 METAMS.

SPORTAS

LITHUANIEČIAI NUGALĖJO BRAZILUS.

Sekmadienį, spalių 30 d. futbolo rungtynes turėjo Sp. S-gos «Lithuania» tik Parque das Nações skyrius. Kadangi šį kartą teko rungtis su stipriausiomis savo apylinkėje „E. C. Soçega Leão“ klubo futbolo komandomis, tai buvo pakviesti Mokos skyriaus keli žaidėjai. Kaip žinome, mokiečiai yra geriausi lietuvių tarpe futbolistai, ir parkiečiai, svečiams talkininkaujant stipriausius šiuos brazilus nugalėjo: pirmoji komanda 1 : 0 ir antroji — taip pat 1 : 0.

Lapkričio 6 d. tasai skyrius turės futbolo rungtynes su „F. C. Bangû“ dėl taurių.

Report.

Krepšinio likimas Helsinkio olimpijadoje.

Viešėjęs Kaune Tarptautinės Krepšinio Sąjungos sekretorius R. W. Jones vėliau nuvyko Helsinkin. Jo tikslas buvo paveikti Helsinkio olimpijados komitetą ta prasme, kad vis dėlto olimpijados programon būtų įtrauktas krepšinis. Aplankęs kelis olimpinio komiteto narius, Jones pareiškė jiems, kad Tarptautinė krepšinio sąjunga yra pasirengusi prisiimti visas išlaidas ir atsakomybę, susijusią su krepšinio varžybų pravedimu.

Tą Jones pareiškimą plačiai komentavo visa Suomijos spauda, paduodama eilę pasikalbėjimų su juo. Viename pasikalbėjime Jones pareiškė spaudos atstovams:

— Krepšinis dabar virto labai populiaria sporto šaka visoje eilėje kraštų. Tarptautinė krepšinio sąjunga dabartiniu metu turi jau 34 valstybes narias, o 12 valstybių rengiasi veikiai įstoti. Tuo būdu jau po metų laiko sąjungos narių skaičius išaugs ligi 64. Vien tiktai regis truotų krepšinio žaidikų pasaulyje yra apie 4 milijonus, o kiek jų neregistruota? Publikos susidomėjmas ta sporto šaka yra labai didelis, kas aiškiai matyti iš Paryžiuje buvusių Lietuva — Prancûzija rungtynių, kurių žiûrėjo 20.000 žmonių. Panamoje vykusias Pietų Amerikos pirmenybes sekė 25.000 žiûrovų. Taip pat ir 1937 metais buvusiose Rygoje Europos pirmenybėse atsilankė 36.000 žmonių.

Ateinančiais metais Kaune rengiamos Europos pirmenybės jau bus pravestos didžiajam krepšinio stadione su 10.000 vietų žiûrovams ir nėra abejonių, kad visos vietos bus užimtos. Bet krepšinis yra beveik tautinis lietuvių sportas, o Lietuvos olimpinio komitetas pareiškė, kad Helsinkin bus siunčiami «tiktai» šauliai ir krepšininkai.

— Praeitoj Berlyno olimpijadoj, — kalbėjo toliau Jones, — varžėsi krepsinyje 22 valstybės gi kamuoly tiktai 16 kraštų. Viso krepšinio rungtynių buvo 41 ir jos užėmė 8 dienas. Tokioj jau buvo gauta pranešimų iš 25 kraštų apie tai, kad jų krepšininkai dalyvaus olimpiadoj ir buvo numatyta pravesti krepšinio rungtynems 13 dienų, o kamuolio rungtynių dienų skaičių sumažinti kiek bus galima.

— Žinios apie tai, jog Helsinkio olimpiadoj nebus krepšinio varžybų, sukėlė didelį nerimą visuose kraštuose, kur ta sporto šaka kultivuojama. Todėl tarptautinė sąjunga ir ryžosi prisiimti visas išlaidas ir atsakomybę toms varžyboms pravesti.

Toliau Jones sako, kad sąjunga iš anksto atsiųs į Helsinkį specialistus vietai parinkti ir atskiriems įrengti, kad ir be suomių pagelbos. Tinkama vieta krepšiniui jau rasta. Jones žodžiais, jei olimpinis komitetas negalėtų krepšininkus apgyvinti butais, tai sąjunga apsiima įrengti palapinių kaimą netoli Helsinkio. Tuo budu olimpiados rengėjai butų atpalaiduoti nuo bet kokių išlaidų ir rupesčių. Bet uztat butų parodyta užsienio ir vietos sveciams zaidimas, kuris pastaraisiais metais labai išpopuliarėjo ir yra vienas geriausių budų lavinti žmogų fiziniai ir moraliai.

Suomiai nenori į varžybas įvesti krepšinio, nes ta sporto šaka Suomijoj yra veik nežinoma. Vieną kartą olimpinio komiteto posėdy jau buvo nuspręsta apsieiti be krepšinio, tačiau po Jones pareiškimo tur būt šis klausimas dar bus perspręstas.

PARDUODAMI NAMAI IŠSIMOKĖJIMUI

5-ta Parada rajone

Du kambariai, virtuvė, W. C. viskas naujai įrengta. Kaina 8:000$000. 3.000 milreisų inašo ir 5.000 išmokėjimui 60 mėnesių po 83$000 i mėnesi.

INFORMACIJOS: rna Vergueiro, 25 nuo 12 iki 13 ir nuo 18 iki 20 val.

VISI SKAITO TIK SENIAUSIĄ IR DIDŽIAUSIĄ PIETŲ AMERIKOS LAIKRAŠTĮ „LIETUVIS“

Norėdami apsaugoti savo akių sveikatą nešiokite AKINIUS

Moderniški akiniai

Pigiausiomis kainomis gaunami pas diplomuotą optica FOTOPAN

Avenida São João, 340

Lietuviams, atėjusiems su šiuo skelbimu duodame specialią 10% nnolaidą. Taip pat turime dideli foto aparatų pasirinkimą. Ir viskas fotografijai.

Svarbus pranešimas skaitytojams.

Per «Lietuvio» administraciją galima užsisakyti įvairių laikraščių ir knygų iš Lietuvos. Administracijoje taip pat galima gauti įvairių lietuviškų knygų, vyčių, paveikslų ir lietuviškų atvirukų. Knygos, atvirukai ir paveikslai siunčiami ir į provinciją, ne tik Brazilijoj, bet ir į Argentiną, Urugvajų ir kitas Amerikos šalis.

Žemiau dedame administracijoje gaunamų knygų katalogą ir kainą milreisais. Pinigus už knygas galima siusti ir svetima valiuta (iš Argentinos ir Urugvajaus) pav. pezais. Smulkesnės informacijos teikiamos žodžiu ir raštu.

	Knygos pavadinimas	autorius	kaina
1.	PASLĖPTA ŽAIZDA	P. Orintaitė	7$000
2.	KORTŲ NAMELIS	L. Dovydėnas	10$000
3.	BAISUSIS SENELIS	M. Rodzevičiūtė	10$000
4.	KARJERISTAI	J. Grušas	16$000
5.	SUNKI RANKA	J. Grušas	10$000
6.	KELIAS Į PASISEKIMĄ	O. S. Marden	7$000
7.	TARZANAS DŽIUNGLĖSE I t.	E. R. Burrough	5$000
8.	TARZ. DŽIUNGLĖSE II t.	E. R. Burrough	5$000
9.	LEDINIAI NAMAI I t.	J. Lažečnikovas	5$000
10.	LEDINIAI NAMAI II t.	J. Lažečnikovas	5$000
11.	PLĖŠIKŲ VADAS	St. Eidimtas	5$000
12	GYVYBĖS ELEKSYRAS I t.	V. Kryžanovskaja	5$000
13.	GYV. ELEKSYRAS II t.	V. Kryžanovskaja	5$000
14.	PASKUTINIS CARAS I t.	J. Paleckis	8$000
15.	PASKUTINIS CARAS II t.	J. Peleckis	8$000
16.	AŠ DAR KARTĄ GRĮŽTU	I. Šeinius	13$000
17.	TĖVIŠKĖ I t.	Vaidilutė	12$000
18.	TĖVIŠKĖ II t.	Vaidilutė	10$000
19.	KELIONĖ APLIK STALĄ	T. Tilvytis	10$000
20.	UŽMIRŠTOJI SALA I t.	E. R. Burrough	5$000
21.	UŽMIRŠTOJI SALA II t.	E. R. Burrough	5$000
22.	SODAS PRIE ORONTO	M. Barrės	7$000
23.	EMIGRANTAI	Y. Folde	16$000
24.	JAUNUOLIUI IR TĖVUI	A. Magniez	5$000
25.	KRISTAUS ROŽĖS LEGENDA	S. Lagerlof	7$000
26.	IŠSIPILDYMO NAKTIS	R. Tagore	7$000
27.	PLĖŠIKAS NIKOLA ŠUHAI	I. Olbracht	10$000
28.	BROLIUKAS IR SESUTĖ	E. Mazzeti	10$000
29.	ŽEMĖ MAITINTOJA	P. Cvirka	12$000
30.	DIENOS IR NAKTYS	F. Neverevičius	13$000
31.	KOMUNISTAS	J. Šukys	10$000
32.	SANTA LUCIA	J. Galsworthy	8$000
33.	D-RO FU-MANČO PASLAPT.	S. Rohmer	7$000
34.	AKLASIS MUZIKANTAS	G. Korolenko	8$000
35.	RUSŲ IMPERIJOS GALAS	J. Retklief	7$000
36.	MOTERIS IR GARBĖ	I. Kalnonis	7$000
37.	BROLIAI DOMEIKOS	L. Dovydėnas	10$000
38.	ALKAZARO DIDVYRIAI	R. Timmermans	7$000
39.	ŠNIPAI VORATINKLYJE	M. Annesley	7$000
40.	MEISTERIS IR SŪNUS	P. Cvirka	10$000
41.	LATVIŲ NOVELĖS	R. Blaumanis	13$000
42.	DIDYSIS PASAULIO SUKRĖTIM.	H. Allorge	10$000

(B. d.)

«Jaunuosios Lietuvos» Vadai rodo kruopštumo pavyzdį ir stovyklos papuošime.

Lietuvos jaunimo vasaros stovyklos palapinių miestas.

PORTUGALŲ IR ANGLŲ KALBŲ SPECIALISTĖ.

Per 25 pamokas moderniškiausiais ir geriausiais metodais išmoko kalbos. Mokymą veda 6 kalbomis. Pamokos iki 22 val. Kainos pigios -- 4 asmenų grupei po 20$000. Teirautis iki 19 val. Largo da Sé. 59, 2º andar, sala 14. Thamara.

LIETUVIAI!

Nelaukite iki paskutinių dienų ir pasiskubinkite legalizuotis. Istatymas Nr. 406 reikalauja, kad jûs ir visi svetimšaliai Brazilijoj registruotųsi ir išsiimtų specialę „CARTEIRA DE IDENTIDADE"

A Informadora

Suteiks jums reikalingų žinių ir sutvarkys visus jûsų legalizacijos reikalus.

Predio Piratininga, rua João Bricola, 10 2-o andar, sala 227. Kreiptis nuo 13 iki 18 val.

Brazilijos atogražų džiunglése.

(Tąsa iš 44 nr.)

Paskui išdidžiai palenkęs galvą ir padėjęs ranką ant krūtinės jis sušuko garsiai „kru-a-kry", ir tûkstančiai krūtinių pakartojo tą garsą, atsiliepdamos į šauksmą iš miško. Po šito mes pamatėm pilną aikštę knibždančių indiečių, kurie landžiojo tarp mûsų palapinių, kalbino mus ir kartojo „kru-a-kry". Tatai truko kokią penkiolika minučių, po to vadas sušuko garsų „kur-ema-kur-ma", ir indiečiai dingo, palikdami tiktai vadą, kuris pasitraukė paskutinis, pakartojęs „krû-a-kry".

Vėliau sužinojom, kad tai reiškia amžiną taiką ir amžiną broliškumą. Ambornai gyveno santaikoj su mumis ir net padėjo mûsų ekspedicijai keltis iš vienos vietos į kitą. Lankydamiesi jų stovykloj mes įsitikinom, kad tai jau pusiau sėsli tautelė kuri verčiasi žvejyba, medžioklе ir gyvulininkyste. kiek leidžia sąlygos. Jie ugnimi išnaikina milžiniškus džiunglių plotus, kad juose galėtų gyventi. Jų stovykla buvo panaši į milžinišką palapinių miestą su 2.500 palapinių. Palapinės išstatytos keturiom gatvėm, kurių centre yra vadų, jų šeimų, vogulo (buržuininko) ir šventyklos odiniai namai. Pro stovyklą teka upė, kuri nuneša visus nešvarumus. Į rytus nuo stovyklos tęsiasi išdeginti laukai, pilni pusiaulaukinių gyvulių ir arklių. Tai tautelės „ganyklos". Ambornai nesirûpina tų gyvulių dauginimosi, patogumais, jie tiktai sudaro jiems patogias ganyklas, deginдami miškus keliais metais anksčiau, negu apleidžia senąsias vietas.

Stovykla labai švari ir labai tvarkinga. Ji remiasi į mišką ir į upę. Ambornai, kaip vėliau sužinojom, didelėj nesantaikoj gyvena su visais kaimynais. Tatai religijos padarinys. Jie tiki į saulę, gyvybės nešėją, ir jos tekėjimą visad sutinka su džiaugsmingiausiu klyksmu. Kad saulė visada palaimą žertų ambornams reikia išnaikinti visus tuos, kurie nėra saulės vaikai. Kada užmuši tokį žmogų, turi nulupti galvos odą ir nupiauti lyties organus, kad jie po mirties negalėtų daugintis. Tokiu būdu jie po mirties nebus pavojingi saulei ir jų užmušėjam, jie degs po atviru dangumi nuo tos saulės neturėdami plaukų apsaugoti galvą. Galvos oda lieka užmušėjui, o lyties organai suspirga ant aukuro. Vyru tegali vadintis tik tas ambornas, kuris turi prie palapinės tokius 3 skalpus. Tada jam vogulas parenka moterį ir įveda į jo palapinę, kaip jo gyvenimo linksmintoją. Ta proga suruošiama didelė šventė, kuri trunka su pertraukom visą mėnesį. Kada prie vyro palapinės atsirandа dar 3 skalpai, jis gali išvyti savo žmoną ir paimti kitą, tačiau tatai ir yra vienintėlė sąlyga pakeisti žmoną. Garbingiausiu ambornu laikomas tas vyras, kuris turi daugiau skalpų.

Kiekvieną dangaus kûną ambornai laiko dievu, o vogulą — jo vietininku. Šitas burtininkas turi nepaprastos galios, tiktai vienas tautelės vadas jam gali įsakinėti: jis tvarko visas šeimas, jis aukoja dievams aukas, pareiškia dievų valią, gydo žmones ir t. t. ir t. t. Jo kultas yra žiaurus, kaip ir jis pats. Jis turi teisę žiûrėti, kad tautelėj bûtų visi ištikimi saulės sûnûs. Jei tik kyla kokių abejonių, kal tininkas aukojamas ant aukuro: jis užmušamas, išplėšiami jo lyties organai ir viduriai, ir visa sudeginama, o kûnas atiduodamas agligatoriams, kurių pilna ta upė. Tris kartus metuose bûna šventės su kruvinom apeigom: lietingo laiko pabaigoj, kada daržai ima dygti ir kada artinasi lytingasis laikas. Kiekvienu tokiu metu rengiamos didelės iškilmės, į kurias susirenka visi ambornai, ir jos, tos šventės, baigiasi masinėm žudynėm ir aukojimais.

Į šitų žiaurių apeigų eilę įeina ir periodiniai kaimynų užpuldinėjimai, kuriuos ruošia vogulas, o vykdo visi tautelės vyrai Vogulas gydo žmones. Jei žaizda paviršutinė, ji aprišama gyvatės oda, jei ietis padariusi gilią žaizdą, žaizda plaunama vandeniu nuo žalčio mirkytos odos Jei kokie vidaus negalavimai, dažniausia duoda kažkokio medžio druožlių. Žodžiu, tas gydymas, paremtas kerėjimais ir burtais labai retai duoda teigiamų vaisių, bet labai dažnai padeda nuvaryti į kapus. Numirę ambornai laidojami žemėje, išlyginant vietą, kad niekas jų nerastų ir neiškastų.

Gimusieji vaikai skaitomi tė-

(Pabaiga 6 pusl.)

(Tąsa iš 5 pusl.)

BRAZILIJOS ATOGRĄŽŲ DŽIUNGLĖSE.

vų palaima. Jie, jei berniukai, iki 14 metų būna motinos globoj mergaitės nuo 17 metų pereina vogulo žinion. Moterų būklė labai sunki. Jos yra vyrų nuosavybė, su kuria vyras gali daryti ką tiktai išmano. Jos dirba nuo ryto iki vakaro prie palapinių daržuos, jos rūpinasi kuru, džiovina vyrų sumedžiotą mėsą ir sužvejotą žuvį, jos renka vaisius ir daro glu — svaigalus, pa našius į mūsų alų, tik stipresnius. Jei moteris vyrui nepatinka, jis ją gali grąžinti vogulai, o tas ją apgyvendina stovyklos gale, ir jos turi prižiūrėti stovyklą. Su moterimis visi elgiasi labai blogai, net vaikai gali lais vai mušti ir skriausti motinas.

Vado autoritetas labai aukš tas tautelėj. Jis vadovauja žygiuos, ieško vietų, jei tautelė keliasi kitur, jo garbei rengiamos šventės. Tik jis vienas gali prieštarauti vogului, nes, jei vogulas dievų vietininkas, tai vadas — dievų sūnus. Jis rėdosi labai puošniai, jis turi net kelioliką žmonų, kurias gali rinktis pats, jis gali keisti švenčių datas ir pasigailėti kieno nors iš nusmerktųjų gyvybės. Jis tiktai kovoj niekuo nesiskiria apdaru nuo kitų karių, ir tai tik saugumo sumetimais.

Kua-Kum, taip vadinosi šitos tautelės vadas, draugiškumas mums daug padėjo ekspedicijoje, bet ambornų artumas mus tiktai pražudė. Mes visai netikėtai buvom užpulti kluhah giminės indėnų, ėjusių keršyti ambornams, ir tik Kua-Kumo greita pagalba mus išgelbėjo. Vis dėlto liko iš mūsų tik 19 žmonių, kuriems buvo lemta sugrįžti iš šitos ekspedicijos.

Prof. R. Rolkas tikina, kad tore Brazilijos srityse yra visa eilė nežinomų indėnų tautelių kurias jis kada nors gal vyksiąs tyrinėti. Tačiau po šitos ekspedicijos jis ilsėsis mažiausia penkerius metus.

— Aš dabar grįžtu iš šeštosios ekspedicijos po džiungles, tačiau šį kartą jaučiuosiu nuvargęs, kaip niekad. Dirbti nuo latiniuos pavojuos ir netikrume nėra jau taip lengva.

„P. T.“

Negrų pavojus amerikiečiams.

Šiaurės Amerikos spauda nuolat kelia negrų klausimą ir ieško būdų grėsiantį jų pavojų amerikiečiams pašalinti. Mat, iš tiesų, amerikiečiai negrų klausimu yra labai susirūpinę. O jiems susirūpinti, atrodo, yra dėl ko, nes negrų įtūžimas ir neapykanta prieš baltuosius amerikiečius ir, apskritai, prieš baltąją rasę nuolatos didėja. Kad tai yra rimtas klausimas, rodo šie įvykiai.

1619 metais į Ameriką buvo atvežta 20 negrų, kurie ir buvo pirmieji Naujojo Pasaulio gyventojai juodukai. Negrai tuojau buvo parduoti vietiniams gyventojams kaipo vergai. Netrukus negrų buvo pradėta įvežti vis daugiau ir jie baltųjų amerikiečių buvo pradėti naudoti sunkiausiems žemės ūkio darbams. Su jais buvo elgiamasi labai žiauriai ir jie žmogaus teisių neturėjo. Amerikiečiai, tarp kita ko, buvo labai susirūpinę ir negrų skaičiaus padidėjimu. Dėl to jie negrus greitai apvesdindavo. Šiuo atžvilgiu amerikiečiai neapsiriko. Pasirodo, kad negrai yra gana veislūs. Jau pereito šimtmečio viduryje Amerikoje buvo 4 milijonai negrų, o šiandien jų priskaitoma net ligi 12 milijonų, kas sudaro apie dešimtąją dalį visų Amerikos gyventojų. Drauge su gyventojų skaičiaus didėjimu kyla ir negrų įtaka visose gyvenimo srityse. Amerikiečių spauda paduoda tik pereito šimtmečio viduryje ir prieš pat karą buvusius skaičius, kurie žinoma, dabar jau yra gerokai atsilikę ir juos reikalinga keleriopai padidinti. Pasirodo, kad 1863 metais Š. Amerikoje buvo tik 15.000 negrų, kurie valdė mažus žemės sklypelius; 1913 metais tokių žemės savininkų buvo jau arti vieno milijono. Tais pačiais metais negrai turėjo jau 40.000 prekybos įmonių 40.000 bažnyčių ir tt. Šiuo metu negrai visame krašte turi 69 universitetus, kuriuose aukštuosius mokslus baigia dešimtys tūkstančių negrų. Jie turi eilę garsių savų mokslininkų, menininkų, literatų ir kitų sričių darbininkų. Ir medžiaginiu atžvilgiu negrai yra gana tvirti. Šiaurės Amerikoje yra keli tūkstančiai turtingų negrų; jie turi keliasdešimt ir tikrų milijonierių.

Toks negrų skaičiaus didėjimas ir vispusiškas kilimas, suprantama, amerikiečiams negali nekelti rimto sirūpinimo. Negrai yra kerštingi žmonės ir jie negreitai užmiršta jiems padarytas skriaudas. Ypač Amerikos negrai negali užmiršti to vargo ir kančių, kurias reikėjo pakelti jų protėviams prieš keliasdešimt metų. Tuo tarpu jie tenkinasi tik uždara neapykanta prieš baltuosius.

Toji neapykanta gali būti pavaizduota kad ir tokiais neseniai buvusiais įvykiais. Kai kilo italų — etiopų karas, viename New-Yorko priemiestyje, daugiausia negrų apgyventame, jie išėjo į gatves ir surengė dideles demonstracijas. Iš pradžių negrai demonstravo tik prieš italus, bet vėliau jų demonstracijos virto prieš visus baltuosius, kurie kelis šimtmečius žiauriai išnaudojo negrus. Demonstracijos priėjo net ligi to, kad reikėjo imtis griežtų valdžios organų žygių tvarkai ir ramumui palaikyti, nes amerikiečiai pradėjo rimtai bijoti, kad negrų demonstracijos nepavirstų atviru jų sukilimu prieš baltuosius gyventojus. O juk 12 milijonų negrų sukilimas gali daug ką reikšti. Antrą kartą negrų neapykanta pasireiškė visai neseniai, kai buvo suruoštos bokso rungtynės tarp žinomo vokiečių boksininko Makso Šmelingo ir negro Džo Liuizo, kurias laimėjo vokietis. Ir tada negrai mėgino surengti antras milžiniškas demonstracijas prieš baltuosius. Tik šį kartą tos demonstracijos amerikiečiams tiek baimės neįvarė, bet vis dėlto juos privertė dar kartą rimtai iškelti ir pasvarstyti negrų pavojaus klausimą.

* * *

„Jaunuosios Lietuvos“ šventė Lietuvos bažnytkaimyje.

JUOKAI

IŠDIDUS ARKLYS.

— Arklys, kurį pereitą savaitę tamsta man pardavei, vis stovi galvą nuleidęs, — skundžiasi pirklys ūkininkui.

— Jis tai daro iš išdidumo. Kai tik tamsta už jį baigsi mokėti pinigus, jis tuomet pakels galvą.

VAGIES BAIMĖ.

Du vagys įsilaužia į svetimą butą ir ima ieškoti brangių daiktų. Vienas iš jų atrodo kažko neramus ir baimingas. Antras nesuprasdamas savo bendrinin ko susijaudinimo, klausia:

— Kas tau pagaliau yra? Tu nervingas ir kažko bijai?

— Taigi kad bijau. Man atrodo, kad aš iš namų išeidamas užmiršau savo butą užrakinti.

VISAI PRIEŠINGAI.

Teisėjas: „Kaip matyti, tamsta kaltinamasai, esi turėjęs savo praeityje gana judrų gyvenimą.“

Teisiamasis: „Visai priešingai pone teisėjau, aš didžiąją savo gyvenimo dalį išsėdėjau.“

MOKYTOJO PAGEIDAVIMU.

Dėdė: „Pasakyk, Jonuk, kodėl tu į savo mokyklinį sąsiuvinį įklijavai mano fotografiją?“

Jonukas: „Kad mokytojas pageidavo ją matyti: jis pasakė, kad „iš tiesų, norėčiau pamatyti tą kvailą galvą, kuri tau padeda pamokas ruošti.“

Vaikų Kampelis

LAUKUOSE.

Supasi varpos — linksta šiaudai
Kepina saulė — byra grūdai
Supasi supasi varpos geltonos.

Eina piovėjai, plesda drugiai
Dalgiai žaibuoja — svyra rugiai
Kertame piaujame mes vienmarškiniai

Kaista merginos, rausta veidai
Rankose šnabždą šlama pėdai —
Supasi supasi varpos geltonos.

Mirga-oi, mirga daugel žiedų
Nėr kam išrinkti juos iš pėdų —
Kertame, rišame mes vienmarškiniai.

1927 m. kovo 29 d.
Simas Bakšys.

Vilkas ir kiškis.

PASAKĖČIA.

Vieną šaltą žiemos naktį alkanas kiškis bėgo per mišką į laukus rugių želmens ieškoti. Tik, štai, pakyšt vilkas ir atsistojo kiškiui skersai kelią. Kiškis persigando ir taip pradėjo virpėti, kad nė iš vietos negalėjo pasijudinti. Matydamas kad alkanas vilkas žiojasi jį piauti, kiškis prašo vilką:

— Gerasis kaimyne, ko taip supykai, mane pamatęs? Juk abu esame miško gyventojai, o ir likimas abiejų vienodas! Abu turime slapstytis tankmenėje, abudu vienodai šaltį ir badą kenčiame, tat eime sykiu maisto iešk otis!

— Taip, abu kenčiame šaltį ir badą... Bet nuo šiol aš vienas šaltį tekentėsiu, o alkio nė vienas nebekęsime, — atsakė vilkas, griebė kiškį ir skaniai jį suėdė.

Pripažinkim, vaikeli, ir mudu, kad ir žmonės savo laimei kitus kartais žudo.

Ūkininkas ir gyvatė.

Kartą ūkininkas ėjo per mišką ir sniege rado sušalusią gyvatę. Žmogus pamanė:

— Tai taip pat gyvas daiktas ir nori gyventi.

Ištraukė gyatę iš sniego ir įsidėjo į užantį, kad atšiltų. Gyvatė atšilo ir labai nudžiugo, kad dar tebegyva ir gali tokia puikia šilumėle pasilepinti.

Kai žmogus ėjo pro gyvačių urvą, gyvatė galvojo:

— Jis manęs nepaleidžia. Ar jis mano, kad ir aš jam tarnausiu, kaip ir kiti neišmanėliai gyvuliai. Ne! — ir įkirto žmogui į krūtinę. Žmogus pakeliui mirė, o gyvatė, išropojus į sniegą mirtinai sušalo.

Mokėk geru už gerą — visiems gyventi bus gera.

J. B.

Red. atsakymai.

Reginai Kutkaitei — esi jauna ir apie ką rašai dar neturi patirties, todel rašinys menkas, rašyk iš žinomo pasaulio, rašyti galėsi.

Valentinai Zarakauskaitei — nedėsime.

* *

Uždavinys Nr. 4.

Po kiek obuolių turėjo.

Sode dvi sesutės rinko obuolius. Abi rado nevienodai. Tada viena tarė:

— Duok man vieną obuolį, tada abi turėsime po lygiai.

O antroji atsakė:

— Geriau tu man duok vieną, tada aš turėsiu dukart daugiau kaip tu. (Vertinamas 5 t.)

KĄ SKOLINGI KITIEMS.

Mokytojas aiškina vaikams, ką esame gavę iš kitų tautų:

— Mes esame pasiskolinę skaitmenis iš arabų, kalendorių — iš rymiečių, pinigus ir bankus — iš italų. Kas žinote daugiau pavyzdžių.

Aš — atsiliepė Danutė. Mano mamytė pasiskolino primusą iš Valaičių, kopėčias — iš Rimšų ir vaikų vežimėlį — iš Geručių.